

географії і культури у науковому і освітньому сенсі: дослідження і вивчення певних географічних питань може відбуватись завдяки творам культури, а розумінню їх змісту сприятиме географія. Такий досвід допоможе молоді взагалі дивитися на світ ширше, навчить комбінувати різні сфери діяльності, аналізувати та синтезувати інформацію.

Список використаних джерел

1. Байтеряков О.З. Теоретичні основи застосування творів живопису на уроках географії. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія «Географічні науки». Випуск № 7. Херсон, 2017.
2. Байтеряков О.З. Методичні аспекти формування культурологічної компетентності учнів в шкільному курсі географії: монографія. Мелітополь: ФОП Однорог Т.В., 2018. 236 с.
3. Мелько Л.Ф. Культурологічні засади географічної освіти старшокласників: автореф. дис. ... канд. пед. наук. К., 2003. 34 с.
4. Навчальна програма з географії для загальноосвітніх навчальних закладів. 2022 р. URL: <http://surl.li/cvlbp>
5. Паламарчук Л.Б. Формування національної свідомості учнів у процесі набуття знань про український етнос (на матеріалах шкільних курсів географії): автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 теорія та історія педагогіки, 13.00.02 теорія та методика навчання географії. Київ. міжрегіональний ін-т удосконалення вчителів ім. Б.Д. Грінченка. К., 1997. 26 с.

ОСВІТНІ ВИМІРЮВАННЯ ОЧІКУВАНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ З ГЕОГРАФІЇ ЗАСОБАМИ ТЕСТОВОГО КОНТРОЛЮ

Варакута О.М.

*Тернопільський національний педагогічний
університет ім. В. Гнатюка, м. Тернопіль, Україна*

ovarakuta59@gmail.com

Останніми роками в Україні та зарубіжжі ведеться активна науково-дослідна й практична робота з розробки й апробації різних систем педагогічного контролю очікуваних результатів навчально-

пізнавальної діяльності, побудованих, переважно, на нормативному тестовому контролі здобувачів освіти.

Тестування в системі освіти знаходиться в стані постійного вдосконалення та періодичних змін у вже напрацьованих і широко апробованих методик.

На особливу увагу заслуговує проблема тестових технологій оцінювання ключових і предметних компетентностей учнів основної та старшої школи.

Доцільно зауважити, що термін «тест» викликає в людей різне уявлення. Більшість розуміють його сутність, що це запитання з вибором однієї правильної відповіді, інші – вважають, що це одна з форм гри. Окремі стверджують, – як у перекладі з англійської, – «test» – це іспит, випробування, контрольна робота.

На сьогоднішній день у науковій та методичній літературі з проблеми дослідження існують різноманітні визначення поняття «тест».

«Тест як інструмент вимірювання визначається як система завдань (у більшості випадків зростаючої складності) специфічної форми, що дозволяє якісно оцінити структуру й ефективно виміряти рівень знань, умінь і навичок учнів». [5]

Часто у науково-методичній літературі зустрічаються терміни «традиційний тест», «навчальний тест», «педагогічний тест», «тестовий контроль», «тестування» та ін.

У педагогіці в основному вживають термін «навчальний тест».

Навчальний тест — це система завдань визначеного змісту, зростаючої складності, специфічної форми, що дає змогу якісно та ефективно вимірити рівень і оцінити структуру підготовленості учнів.

Навчальний тест за своєю суттю є класичним видом традиційних тестів.

Педагогічний тест — це інструмент, що призначений для вимірювання ступеня навченості учня, який складається з системи тестових завдань, стандартизованої процедури проведення, обробки та аналізу результатів.

Аналіз наукової та методичної літератури з проблеми дослідження показав, що на сьогоднішній день немає чіткого визначення поняття «тестовий контроль». Тому, на нашу думку, під ним слід розуміти форму контролю та корекції, яка спрямована на перевірку рівня

сформованості в учнів предметних компетенцій, а також на виправлення недоліків та помилок, які виникли у процесі навчально-пізнавальної діяльності, шляхом виконання тестових завдань.

Тестування знань, умінь і навичок учнів у загальноосвітній школі передбачає реалізацію таких основних функцій: навчальної, розвивальної, виховної, контролюючої, оцінювальної, діагностичної, коригуючої, організаційно-управлінської та прогнозуючої.

Навчальна функція тестового контролю та корекції проявляється в тому, що в ході здійснення перевірки та корекції розширюються, поглиблюються і вдосконалюються знання, вміння і навички учнів, підвищується загальний освітній рівень, удосконалюється культура інтелектуальної праці, стимулюється самостійність учнів, розвиваються їх пізнавальні інтереси.

Розвивальна функція тестів полягає в тому, що під час контролю та корекції удосконалюються такі пізнавальні психічні процеси та якості особистості, як увага, пам'ять, мислення, інтереси, стимулюється пізнавальна активність. Однак, ця функція може бути реалізована лише тоді, коли запитання (завдання), що пропонуються, будуть вимагати пояснень, обґрунтувань, визначення причинно-наслідкових залежностей і зв'язків.

Виховна функція тестового контролю та корекції реалізується за рахунок оцінювання результатів освітньої діяльності учнів і проявляється у підвищенні їх навчальної мотивації, формуванні відповідальності за результати навчання та виробленні установок на співпрацю, самоорганізацію і самопідготовку.

Контролююча функція тестового контролю та корекції полягає у визначенні факту наявності в учнів знань, умінь і навичок або їх відсутності, а також перевірки ступеня засвоєння навчального матеріалу та здатності його застосувати у різних життєвих ситуаціях. Невід'ємною частиною контролюючої функції є самоконтроль.

Оцінювальна функція тестового контролю і корекції полягає у вимірюванні та оцінці знань, умінь і навичок учнів. На практиці вона реалізовується через виставляння учням оцінок за розв'язання тестових завдань.

Діагностична функція тестового контролю та корекції проявляється в отриманні інформації про якість знань, умінь і навичок учнів, а також

об'єктивної інформації про труднощі, що виникли в них у процесі засвоєння знань.

Коригуюча функція тестового контролю та корекції полягає в тому, що на основі виявленого рівня знань, умінь, навичок, проблем, недоліків і причин неуспішності учнів вносяться зміни у процес освітньої діяльності та вживаються заходи щодо заповнення прогалин у знаннях і компетенціях учнів.

Організаційно-управлінська функція тестового контролю та корекції проявляється в тому, що контроль організовує навчальну роботу учнів, орієнтує в специфіці навчального матеріалу та вимогах вчителів, сприяє формуванню раціонального режиму самостійної роботи, а також спонукає до прийняття рішень пов'язаних з підвищенням рівня навчальних досягнень учнів.

Реалізація прогностичної функції тестів дозволяє передбачити потенційні можливості учнів у засвоєнні нового матеріалу.

Основними показниками якості та ефективності тестів є валідність, об'єктивність, надійність і точність.

Крім вищеперерахованого, до показників, які характеризують тест, на нашу думку, також варто віднести достовірність, повноцінність, практичність і простоту.

Валідність – це придатність тестових результатів для тієї мети, заради якої проводиться тестування. Валідність залежить від якості завдань, їхньої кількості, від ступеня повноти і глибини охоплення змісту навчальної дисципліни у завданнях тесту. Крім того, валідність залежить також від балансу та розподілу завдань за складністю, від методу добору завдань у тест із загального банку завдань, від інтерпретації тестових результатів, від організації збору даних, від підбору вибіркової сукупності випробуваних.

Тест вважається об'єктивним, якщо вплив суб'єктивних дій тих, хто вимірює та контролює знання учнів, є мінімальним.

Надійність – це показник стійкості результатів. Тест вважають надійним, якщо різні вчителі однаково оцінюють його виконання учнем. Також надійність тесту полягає в тому, що наступне виконання тесту одним і тим самим учнем повинно давати практично однакові результати.

Точність – це визначення мінімальної помилки, з якою можна

провести тестування.

Критеріями достовірності тесту є його зміст, актуальність, чітко визначена конструкція та передбачуваність результатів.

Тест вважається повноцінним, якщо він містить відповідну пропорцію матеріалів з усіх аспектів його змісту.

Практичність тесту визначається декількома факторами. По-перше, дуже зручно, коли тест надрукований і таким чином його можна використовувати десятки разів. По-друге, підрахунок результатів повинен бути максимально спрощеним, що б сприяло економії часу вчителя. З іншого боку, тест має бути зручним і для учнів, тобто інструкції до нього повинні бути максимально чіткими й точними.

Простота тесту полягає в тому, що тестові завдання повинні мати чіткі, зрозумілі для кожного учня формулювання та відповідати його можливостям.

Виокремлюють різні види тестових завдань:

тестові завдання закритого типу з вибором однієї однозначно правильної відповіді;

тестові завдання закритого типу, що мають кілька правильних відповідей (кількість таких відповідей обов'язково вказана);

тестові завдання закритого типу, що мають декілька правильних відповідей, але їх кількість не вказана;

тестові завдання закритого типу, що мають декілька правильних відповідей, але їх кількість не вказана;

тестові завдання закритого типу, що мають декілька правильних відповідей, але їх кількість не вказана;

тестові завдання закритого типу на відтворення правильної послідовності;

тестові завдання закритого типу на відтворення правильної послідовності;

тестові завдання закритого типу на відтворення правильної послідовності.

«Тестове завдання – це структурна одиниця тесту, яка вміщує частину навчального матеріалу і виокремлена з усього масиву змісту навчання на за-садах певної змістової і логічної самостійності. Це складова частина педагогічного тесту, що відповідає вимогам технологічності, форми, змісту і, крім цього, статистичним вимогам:

означеної складності, достатньої роздільної здатності

За рівнем складності такі завдання поділяються на:

- завдання першого рівня складності, які передбачають застосування базових географічних знань у знайомих чітко сформульованих ситуаціях. Це можуть бути закриті тестові завдання, однокрокові задачі, інтерпретації стандартних географічних позначень та даних, завдання на розпізнавання географічних об'єктів на картах тощо;

- завдання другого рівня складності передбачають встановлення зв'язків та інтеграцію географічних знань, вмінь і навичок та науково-ціннісних установок різного тематичного спрямування. Для вирішення завдань цього рівня учням потрібно упорядковувати й застосовувати географічні знання та вміння у нестандартних ситуаціях, розв'язувати багатокрокові географічні задачі, читати карту тощо;

- завдання третього рівня складності – це завдання міркувань. Вони вимагають розв'язування практичних завдань із застосуванням правил, понять, теорій, аналізу, синтезу та оцінки значення того чи іншого матеріалу.

Існують певні вимоги до написання основи (умови) завдання, ключа (правильної відповіді) та дистракторів.

Різна комбінація цих та інших видів тестових завдань, сформульованих відповідно до вимог, дає можливість учителю здійснити освітні вимірювання очікуваних результатів навчально-пізнавальної діяльності з географії, а також зробити їх контроль і корекцію.

Список використаних джерел

1. Варакута Ольга. Підготовка майбутнього вчителя географії до тестування як форми вимірювання навчальних досягнень учнів //Науковий часопис національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. Тернопіль: Підручники і посібники, 2010. 80 с.

2. Варакута Ольга, Дітчук Ігор, Заставецька Ольга. Загальна географія: Тест-контроль. 6 клас. Тернопіль: Підручники і посібники, 2010. 90 с.

3. Варакута Ольга, Дітчук Ігор, Заставецька Ольга. Географія материків і океанів: Тест-контроль. 7 клас. Тернопіль: Підручники і

посібники, 2011. 80 с.

4. Варакута Ольга, Дітчук Ігор, Заставецька Ольга. Фізична географія України: Тест-контроль. 8 клас. Тернопіль: Підручники і посібники, 2012. 64с.

5. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) /Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. 1728с.

6. Вішнікіна Л. П. Створення та застосування тестів у навчанні географії / Л.П. Вішнікіна, В. М. Самійленко // Педагогіка вищої та середньої школи: Збірник наукових праць. Випуск 32. Кривий Ріг. 2011. С. 15-29.

7. Гільберг Т. Тестовий контроль з географії: переваги й недоліки. //Географія та основи економіки в школі. 2008. № 1. С.27-30.

8. Збірник тестових завдань різних типологічних форм та рівнів складності з курсу «Загальна географія» 6 клас: збірник дидактично-методичних матеріалів за результатами роботи обласної творчої групи /упор. В.Д. Попов. – Суми: НВВ КЗ СОШПО, 2018. 84 с.

9. Федоренко Ю.А. Методика складання тестів та тестування з географії України // Краєзнавство. Географія. Туризм. 2004. № 17. С. 13-15.

10. Фідря Н. Конструювання тестів з географії // Краєзнавство. Географія. Туризм. 2004. № 40 (381). С. 10-13.

МЕТОДИЧНІ ПИТАННЯ ПРОВЕДЕННЯ ШКІЛЬНИХ СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНИХ ЕКСКУРСІЙ НА ОБ'ЄКТИ ВИРОБНИЧОЇ СФЕРИ

Грицевич В.С.

Львівський національний університет імені Івана Франка,

м. Львів, Україна

gvsmgs@gmail.com

Шкільні екскурсії займають важливе місце в засвоєнні учнями шкільної навчальної програми з географії. При вивченні економічної географії, чи краєзнавчих дослідженнях потрібно показувати учням підприємства виробничої сфери, причому це можуть бути як промислові, так і сільськогосподарські підприємства [1,2].